

Sem ellenforradalmár, sem áruló nem volt

Iván Kovács László (1930–1957)

Az eddigi források mindmáig rendkívül ellentmondásos képet adnak Iván Kovács Lászlóról, a Corvin közűi fegyveres csoport egyik parancsnokáról. A kádárista történetírás „ellenforradalmárként” aposztrofálta, míg a volt fegyvertársa, Pongráz Gergely szerint Iván Kovács egy kicsinyes, jelentéktelen, becsvágyó figura volt és végül árulóvá vált (Pongráz Gergely: Corvin köz – 1956. Chicago-Budapest, 1982–1992. 27., 109., 131–132., 214., 217., 220 o.), sőt Pongráz későbbi állítása szerint Iván Kovács a lefegyverzett felkelőitársait október 29-én a szovjetek kezére akarta játszani és ezt ő akadályozta meg (Pongráz Gergely: Piszkos lencse a mikroszkópon. Népszabadság, 1992. X. 16.). A nemrég bemutatott, Corvin közű felkelőkről készült filmben. (Mindent a hazáért I–III. Rendező: Ordódy György) – bár nem ilyen mértékben – szintén kedvezőtlen színben tünteti fel Iván Kovács személyét.

Ha azonban utánajárunk a dokumentumoknak, meggyőződhethetünk róla: Iván Kovács László sem reakciós ellenforradalmár nem volt, sem hazaáruló, hanem bátor forradalmár és igaz demokrata, ahogy ma mondanánk.

Édesapja hivatásos törzsermesterként szolgált a horthysta hadseregben. Emiatt a kommunista hatalomátvétel után megvonták tőle a nyugdíjat és a négygyermekes család nyomorgott. Iván Kovács László származása és az, hogy 1944-ben német nyelvtudással tartózkodott, hátrányos helyzetbe juttatta: egyetemre nem vették fel és elhelyezkedési lehetőségeit is erősen korlátozták. Mivel eredményes sportoló volt, körülményei 1953-tól jelentősen javultak: munkahelyein labdarúgóként kedvezményekben részesült (Iván Kovács kihallgatásáról készült jegyzőkönyv [a to-

vábbiakban: jkv.] 1957. IV. 23. Belügyminisztérium Történelmi Irattára [a továbbiakban: BMT] V-145626.).

1957-ben, amikor letartóztatták, akkor sem tagadta averzióit a kommunista diktatúrával szemben. Nyomozói előtt is szóvá tette a rendszer bűneit: a demokrácia, a szabadság hiányát, a bürokratikus pártállamiságot, a szovjet minták szolgai utánzását. A jugoszláv független modell – mint akkoriban sokan – lényegesen kedvezőbbnek tartotta, de még kedvezőbbnek a többpártrendszer (Iván Kovács jkv. 1957. IV. 1., BMT. V-145626.). 1956. október 23-án ott volt a tüntető tömegben a Bem téren, a Kossuth téren, a Sztálin-szobor ledöntésekor. Mikor az utcán már halottak is voltak, egy egyetemista küldöttség tagjaként ő is tiltakozott a Rádió épületében az ÁVH-sok fegyveres fellépése ellen. Az éjszaka részt vett a Rádió ostromában.

24-én este került a Corvin közbe és csatlakozott a felkelőkhöz. A harcok alatt nemcsak a bátorsága mutatkozott meg, hanem a megfontoltsága, józansága is. Társai egyre inkább tőle kértek tanácsot, 26-tól már gyakorlatilag parancsnoknak tekintették.

A fegyverszüneti tárgyalások időszakában (28–29-én) azonban nézetkülönbségek jelentkeztek a csoport hangadói között. Iván Kovács a katonai és politikai vezetőkkel (köztük Nagy Imrével) kötött megállapodások szellemében járt volna el. Eszerint a forradalmárok a szovjet csapatok távozása után a magyar hadsereg kezébe leteszik a fegyvert – illetőleg együttesen biztosítják a felfokozott fenntartást –, az ÁVH-t felszámolják és garantálják az általános amnesztiát. Pongráz Gergely és támogatói viszont árulást gyanítottak a fegyverleteli tárgyalások mögött.

Később fokozódtak az ellentétek. Iván Kovács a Kilián laktanya parancsnokának, Maléter Pál ezredes hívének mutatkozott, tisztességes és képzett katonának tartotta, aki a legalkalmasabb a honvédség vezetésére. Ellenlábasaiban azonban – akik Iván Kovácsnál később csatlakoztak a Corvin közű felkelőkhöz – a forradalom első napjaiban lezajlott Kilián-Corvin villongások hátterében Maléter úgnőki tevékenységét „fedezték fel” és ezt terjesztették. Ők Márton ezredest, a Zrínyi Katonai Akadémia parancsnokát látták volna legszívesebben a katonai vezetés élén.

November elsején az Iván Kovácsal szemben álló csoportosulás szűk körű villámrejtekezletet hívott össze, és azzal az indoklással, hogy kimerült, nem eléggé erélyes, elmozdított vezetői szerepköréből és Pongráz Gergelyt nevezték ki parancsnoknak. Az értekezleten Pongrázék táborának katonai támogatói is jelen voltak, sőt fontos szerepet is játszottak: Márton András, Solymosi János alezredes, a piliscsabai ezred parancsnoka és Popovics Ernő, a politikai helyettese. Több mint valószínű, hogy a parancsnokválat Iván Kovács általános népszerűsége miatt szervezték meg így.

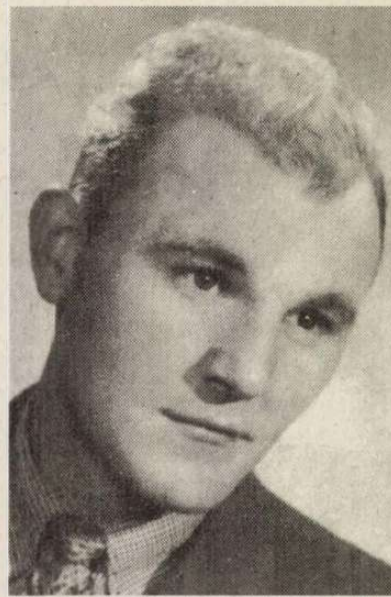
Mivel ezután Iván Kovácsot bevalasztották a Nemzetőrség Operatív Bizottságába, a Corvinban sem vesztette el teljesen korábbi pozícióját. Befolyását többek között a foglyul ejtett gyanús személyek megmentésére is felhasználta, és ez kockázatos volt, ugyanis a Corvinban ekkor már uralkodóvá vált a bizalmatlanság. A felfokozott indulatok a legkülönbözőbb veszélyeket idézték elő; egyszerű példaul valaki a foglyokkal kapcsolatos vita közben kézigranáttal hadonászva fenyegetőzött, hogy felrobbantja a he-

lyiséget (Nb. 002/1957/4. Tárgyalási jkv. 1957. VIII. 22. Pest Megyei Levéltár a továbbiakban: lásd PML). (Egyébként – híresztelésekkel ellentétben – a foglyoknak csak egy része volt ÁVH-s.)

November 4-e – akár csak az ország történetében – Iván Kovács László személyes sorsában is tragikus fordulópont volt. A szovjet támadások közepette néhány felkelő le akart tartóztatni egy 16 éves lányt, mivel állítólag rendőrök és ÁVH-sok címei voltak nála. Iván Kovács ezt határozottan fellejtővel megakadályozta. Hamarosan azonban árulással vádolva falhoz állították és vallatni kezdték Iván Kovácsot. Mikor ő meglátta Pongráz Gergelyt, megkérdezte tőle, hogy elhiszi-e az elhangzott vádaskodásokat. Pongráz azt válaszolta, hogy Iván Kovács már régóta össze-köttetésben állt a szovjet parancsnoksággal, és nem véletlenül kapta éppen a Corvin parancsnoki szobája az első lövedékeket. Ezenkívül, állította Pongráz, állandóan védi az ÁVH-sokat (mint legutóbb azt a lányt is), s ez is az árulását bizonyítja. Azonnal agyon kellene löni, de egyelőre átkisérlik a Kilián laktanyába és majd később kivizsgálják az ügyét (Nb. 002/1957 Iván Kovács jkv. 1957. III. 12., III. 14., V. 28. Iván Kovács önvallomása III. 16–18., Horváth Zsuzsa önvallomása III. 17. és a tárgyalási jkv.-ek. PML., BMT.).

Ezt a parancsot végül meg hiúsította egy váratlan géppisztolytűz. A foglyul ejtett Iván Kovács egyik fegyveres kísérője összeesett, a másik elmenekült.

Korábbi harcstársai ettől kezdődően veszélyessé váltak Iván Kovács számára: a Corvin-parancsnokság kihirdette rá mint árulóra a halálos ítéletet és ez állandó nyugtalanságban tartotta. Nehéz lenne meg-

mondani, mi volt kinzőbb számára: az orgyilkosságtól való félelem (ami miatt két pisztolyt állandóan készenlétben tartott, kitéve magát a hatóságok részéről fenyegető veszélynek) vagy a vád maró igazságtalansága.

Úgyanezekből az okokból vette el az ország elhagyásának gondolatát is: külföldön még inkább kiszolgáltatott helyzetben érezte volna magát, és mindenképpen meg akarta mutatni, hogy ő nem áruló. Az ország sorsa egyébként is aggasztotta, de a bizonyítási kényszere irreális célkitűzésekre sarkallta. A Kádár-rendszerrel szembeni harc első lépéseként Maléter kiszabadítását vette tervbe, ehhez fegyvereket kezdett gyűjteni, majd röplapokat készített és terjesztett. 1957. február 23-án egy illegális párt szervezését indította meg.

Az általa megfogalmazott követelések azt bizonyítják, hogy állásfoglalása – függetlenül a körülményektől – semmit sem változott a forradalom óta:

1. A statárium azonnali beosztását.
2. A bebörtönzött szabadságharcosok és vezetőik azonnali szabadlábra helyezését.
3. A karhatalmi századok március 31-ig történő feloszlá-

tását. A rend biztosítását ideiglenesen a néphez hű fegyveres polgárok tartásák fent, amíg Maléter Pál honv. min. nemzetőrsége megalakul.

4. A Kádár-kormányt május elsejével történő lemondását.

5. Az ország ideiglenes vezetését május elsején, a szabad választások befejezéséig Nagy Imre és kormánya vegye át és jelentse be Magyarország függetlenségét.

6. A szovjet csapatoknak május 31-ig történő fokozatos kivonását hazánk területéről.

7. Nagy Imre és kormánya a szabad választásokat 1957. június 1.–július 31-ig kötelei megtartani, valamennyi induló párt részvételével.” („Hazádnak rendületlenül légy híve ó magyar!” 3. szám. 002/1957. PML., BMT.)

A megkorlátozott megakadályozására is akciókat tervezett: „Iván Kovács mondta, hogy igazságtalan ítéleteket hoznak” – vallotta Vén István, perének másodrendű vádlottja. – „Röplapokat kell küldeni a bíróságra és az ügyészségekre, s az ott dolgozó személyeket ebben kellene figyelmeztetni cselekedetük súlyosságára. Én erre azt mondtam, hogy nem ártana.” (002/1957/3. Tárgyalási jkv. 1957. VIII. 16.)

Ezek az elgondolások ma meglepően naivnak tűnnek, hiszen aligha kecsegtettek sikerrel.

1957. március 12-én letartóztatták a „népi demokrácia megdöntésére irányuló szervezkedés kezdeményezéséért”. Az eljárás dokumentumaiból bizonyítható, leginkább az bántotta, hogy az általa kezdeményezett szervezkedésben részt vevőket is meghurcolták. Azonban corvinista tevékenysége nagyobb súllyal esett latba.

A népbíróság mind az első, mind a másodfokon halálra ítélte. Az ítéletet 1957. december 30-án végrehajtották.

Eörsi László

ÍGY FESTÜNK MI!

Fessen, frissen, világszínvonalon.

Hiszen amikor egy eredendően is kiváló minőségű, basználhatóságát és tartósságát évek óta bizonyító festékcsaládot a legendás holland technológia segítségével tesznek még tökéletesebbé, nem nehéz megjósolni a végeredményt. De jóslásokba sem kell már bocsátkozni, hiszen a Supralux termékcsalád minden tagja megvásárolható és kipróbálható, akár már ma.

Supralux Durol, Orkán és Radiátor zománc

A legkeményebb igénybevételnek kitett helyekre ideálisak, rugalmas, jól tapadó és kemény bevonatot képeznek. A Radiátor zománc elsősorban fűtőtestek, boylerek és csővezetékek festésére szolgál. A Durol zománc időállósága és szintartóssága révén kül- és beltéri fa- és fémtárgyak festésére alkalmas.

Az Orkán festék rugalmas, jól tapadó, vegyszer-, fény- és időjárásálló bevonatot képez.

Supralux Gemini parkettalakk és Tivinil alapozó

A Gemini parkettalakk az átlagon messze túlmenően megfelel a parkettalakkokkal szembeni igényeknek: gyorsan szárad, és kemény, kopásálló bevonatot képez a parkettán. A Gemini kétkomponensű parkettalakkal

együtt használható Tivinil alapozó pedig csökkenti a fa nemkívánatos elszíneződéseit.

Supralux falazúr

Különleges festékcsalád a különleges felületek kedvelőinek. Natúr illetve régebben kezelt fafelületekre varázsol dekoratív, lazúr hatású bevonatot, mely látni engedi

a fa rajzolatát. Típustól függően kültéri és beltéri használatra is alkalmas.

Supralux diszperziós falfestékek

Új falfelületek festésére, és régi épületek felújítására is alkalmasak. A fehér alapfestékből Supralux univerzális színezőpasztával tetszőleges pasztellszínek keverhetők ki. Nem gátolják a fal ter-

mészetes szellőzését, és enyhén lúgos vízzel lemosva könnyen tisztíthatók. Belső falfesték vagy kültéri homlokzafesték változatban kaphatók.

AKZO-TVK RT. TISZAÚJVÁROS

MINTABOLT Budapest, XVIII. Üllői út 513. Tel.: 158-5611

Supralux
A festék!